

Anotace

Tato práce pojednává o významu pojmu lichvy a úroku v proměnách času po stránce antropologicko-historické pohledem filozofických a teologických autorit a malířů dané doby. V práci je reflektována sociálně-etická interpretace mravních dilemat spojených s lichvou v dnešní občansko-hospodářské praxi, zvláště v kontextu České republiky.

V úvodní části je definován pojem *lichva*. Na základě právní vědy jsou osvětleny jednotlivé principy a zásady, kterými se řídí právní věda při rozhodování a definování lichevního jednání po stránce trestněprávní a v soukromoprávních vztazích. Pro řádné uchopení a pochopení problematiky jsou osvětleny významy pojmů jako *dluh*, *obligace*, *složený a jednoduchý úrok*, *roční průměrná sazba nákladů*.

V druhé části práce je věnována pozornost lichvě ve vybraných biblických pasážích Starého a Nového zákona. V rámci komparace je učiněn skromný komparativní vhléd do islámu ve vztahu k lichvě (*ribá*) a jsou představeny některé mravně diskutabilní bankovní transakce v rámci islámského práva šaría.

Ve třetí obsáhlé historicko-právní části popisujeme vývoj problematiky úvěru, lichvy z pohledu vybraných filozofů a církevních autorit.

Ve čtvrté části se věnujeme konkrétním institutům povolujícím peněžní půjčky, typologii smluv, které byly morálně a právně přijatelné a smlouvám, které byly sporné či zakázané a mravně nepřijatelné.

V páté části popisujeme sociální učení církve a jeho pohled na lichvu prostřednictvím sociálních encyklik, křesťanského sociálního učení církve, včetně konkrétních příkladů promluv papežů k dané problematice zadlužování a úvěrů.

V šesté části jsou popsána specifika v právně-institucionálních podmínkách demokratického právního státu se zaměřením na situaci v České republice.

Pozornost je věnována nekalým obchodním praktikám, včetně současných až po současnost. Na konkrétních typologiích společnosti demonstrujeme konkrétní rozmanité současné lichevní praktiky v rámci spotřebitelských úvěrů od nebankovních a bankovních společností. V práci osvětlujeme na příkladech, jak vnímá klient (dlužník) lichváře, jejich motivaci jednání při sjednávání nevýhodných úvěrů a půjček v konzumně a utilitaristicky pojaté realitě demokratických občanských společností. Současně představujeme pohled lichváře na dlužníka a na jeho způsob výdělků na konkrétním slovenském sociologickém výzkumu. V práci jsou reflektována některá skromná možná řešení v předcházení lichvy (např. etické banky, změny v myšlení a pohledu chápání peněz, institut úvěru, konzumní způsob života, nastavení životních hodnot a cílů spokojeného a naplněného života nejen hmotnými statky, ale i duchovně).

Klíčová slova

Dobré mravy, lichva, úrok, etika, zákon, spravedlnost, autonomie vůle, dluh, peníze islám, křesťanství, Platón, Aristotelés, Tomáš Akvinský, Martin Luther, Jan Kalvín, reformace, Znojmo Židé, Montes pietatis, spotřebitelská smlouva, lichvář, dlužník hrabivá společnost, komerční společnost, permissivní společnost, nájemní lichva, etické banky, insolvenční řízení, encyklika